

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania K. O.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Łodzi
o zasiłek chorobowy z ubezpieczenia wypadkowego, świadczenie rehabilitacyjne z
ubezpieczenia wypadkowego, jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy
pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 8 lutego 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi
z dnia 1 czerwca 2021 r., sygn. akt VIII Ua 39/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od K. O. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Łodzi kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 lutego 2020 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, w sprawie z odwołania K. O. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Łodzi z dnia 22 sierpnia 2018 r., o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy, oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy, wyrokiem z dnia 1 czerwca 2021 r., oddalił apelację K. O. od wyroku Sądu Rejonowego.

W sprawie ustalono, że w dniu 4 czerwca 2016 r. ubezpieczony rozpoczął pracę o godzinie 8:00. Kilka minut przed planowanym zakończeniem pracy, około godziny 17:45, zauważył nieprawidłowe działanie siłownika prasy PB-40 w postaci wycieku oleju z okolic tłoczyska. Ubezpieczony wszedł do maszyny, z której był zdjęty górny blat, w celu dokonania czynności konserwujących i naprawczych. W czasie prac serwisowych prowadzonych w skrzyni zgniotu prasy doszło do uruchomienia górnej pokrywy domykającej strefę zgniotu, skutkiem czego było zgniecenie poszkodowanego podczas próby wydostania się ze strefy zgniotu.

Sąd Okręgowy przyjął, że przyczynę wypadku stanowiły: brak urządzenia ochronnego które zapobiegłoby dostępowi wnioskodawcy do strefy zagrożenia w komorze zgniotu prasy PB-40 lub zatrzymywałoby ruch części niebezpiecznych w momencie przebywania ubezpieczonego w tej strefie, funkcjonujące samoczynnie, niezależnie od woli i uwagi obsługującego; nagłe uruchomienie ruchu elementów zgniatających prasy, pomimo deklarowanego wyłączenia przez wnioskodawcę zasilania prasy przez wyłącznik główny prasy PB-40; dopuszczenie przez ubezpieczonego prasy PB-40 do użytkowania pomimo braku oceny zgodności prasy PB-40 z wymaganiami zasadniczymi i wymaganiami minimalnymi w zakresie bezpieczeństwa eksploatacji maszyn.

W ocenie Sądu, ubezpieczonego bezwzględnie obowiązywał nakaz użytkowania maszyny sprawnej technicznie. Na podstawie przepisów obowiązujących zarówno w dniu dopuszczenia prasy PB-40 do eksploatacji, jak i w dniu wypadku, tj. 4 czerwca 2016 r., używanie prasy PB-40 bez wymaganego urządzenia ochronnego było niedopuszczalne (§ 56 ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny). Dotyczy to również braku urządzeń ochronnych, tj.: brak barier ochronnych w strefie pracy urządzenia, brak automatycznego wyłącznika z uwagi na zagrożenie w strefie pracy, itp. Jakkolwiek nie wykazano, że to ubezpieczony dokonał demontażu niezbędnych osłon oraz wyłączników GŁÓWNY i STOP przy prasie PB-40, bezwzględnie nie powinien użytkować prasy bez tych zabezpieczeń. Zdaniem Sądu, nie zasługują na wiarę twierdzenia ubezpieczonego,

że nie miał on żadnej świadomości w tym zakresie. Obowiązek taki wynikał wprost z instrukcji obsługi urządzenia, którą ubezpieczony, użytkując maszynę, powinien był bezwzględnie znać. Ubezpieczony użytkował zatem urządzenie niesprawne z pełną świadomością.

W konsekwencji Sąd przyjął, że wyłączną przyczyną wypadku z dnia 4 czerwca 2016 r., było udowodnione naruszenie przez ubezpieczonego przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia, spowodowane przez niego umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa (art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych; jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 2189; dalej ustawa wypadkowa), które prowadziło do pozbawienia go prawa do jednorazowego odszkodowania.

Ubezpieczony wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego opartą na następujących podstawach:

1. naruszeniu prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.: (-) art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. i w związku z art. 391 § 1 k.p.c., polegającym na błędnej analizie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, sprzecznej z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, całkowicie pomijającej zeznania świadka J. O. oraz wyjaśnienia ubezpieczonego w zakresie niewyposażenia przez producenta K. Sp. z o.o. prasy PB-40 w wyłącznik zasilania głównego i wyłącznik awaryjny STOP oraz siatkę oddzielającą panel sterowania od strefy zgniotu, a w konsekwencji prowadzącej do nieprawidłowego ustalenia, że zebrany w sprawie materiał dowodowy potwierdza wyłączną winę ubezpieczonego za zaistnienie wypadku z dnia 4 czerwca 2016 r.; (-) art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c., przez nierozważenie wszystkich okoliczności mających znaczenie dla sprawy, w szczególności zaniechanie ustalenia, czy jest możliwe, aby ubezpieczony, użytkując maszynę w postaci prasy PB-40, nie naruszył zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz jednocześnie naruszył przepisy dotyczące ochrony życia i zdrowia, dopuszczając powyższą maszynę do użytku w sytuacji, gdy będąc właścicielem urządzenia oraz używając go w ramach prowadzonej przez siebie jednoosobowej działalności gospodarczej, był jedynym pracownikiem korzystającym z przedmiotowego sprzętu;

2. naruszeniu przepisów prawa materialnego, tj.: (-) art. 21 ust. 1 ustawy wypadkowej w związku z art. 3 powyższej ustawy, przez błędną wykładnię pojęcia wyłącznej przyczyny wypadku, polegającą na przyjęciu, że wyłączną przyczynę wypadku stanowi dopuszczenie przez ubezpieczonego prasy PB-40 bez wymaganego urządzenia ochronnego do użytku i eksploatacja w ramach przedsiębiorstwa pod firmą F. w sytuacji, gdy za wprowadzenie do obrotu urządzenia niebezpiecznego odpowiada producent K. Sp. z o.o., od którego ubezpieczony zakupił na potrzeby prowadzonego przedsiębiorstwa prasę oraz użytkował ją zgodnie z przeznaczeniem; (-) art. 21 ust. 1 ustawy wypadkowej w związku z art. 3 powyższej ustawy, przez błędną wykładnię pojęcia naruszenie przez ubezpieczonego przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia, polegającą na zrównaniu zaniedbań techniczno-organizacyjnych popełnionych przez ubezpieczonego jako pracodawcę, dotyczących dopuszczenia do użytkowania maszyny niespełniającej podstawowych wymogów bezpieczeństwa, z sytuacją naruszenia przez ubezpieczonego jako pracownika warunków bezpiecznej i higienicznej pracy, pozostające w adekwatnym związku przyczynowo - skutkowym z zaistnieniem wypadku przy pracy z dnia 4 czerwca 2016 r., przy jednoczesnym ustaleniu, że ubezpieczony w tym dniu, dokonując czynności konserwacyjnych prasy PB-40, nie naruszył warunków bezpiecznej i higienicznej pracy; (-) art. 21 ust. 1 ustawy wypadkowej, przez jego zastosowanie w sytuacji, gdy ubezpieczony, wykonując prace naprawcze prasy PB-40, nie naruszył przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia, a wypadek przy pracy z dnia 4 czerwca 2016 r. z jego udziałem miał charakter po części losowy a po części związany z potencjalnym stanem zagrożenia, jaki wywoływało użytkowanie przedmiotowej prasy produkcji firmy K. Sp. z o.o., która nie spełniała podstawowych wymogów bezpieczeństwa w zakresie jej użytkowanie zgodnie z przeznaczeniem deklarowanym przez producenta; (-) art. 361 k.c., przez jego nieprawidłowe zastosowanie i uznanie, że naruszenie przez ubezpieczonego obowiązków pracodawcy przy jednoczesnym braku naruszenia przez ubezpieczonego przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia w chwili wypadku pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z wypadkiem przy pracy i stanowi przesłankę wyłączającą odpowiedzialność ZUS na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy wypadkowej.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, bowiem jest ona oczywiście uzasadniona. Ponadto wskazał, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, a mianowicie:

1. „czy fakt niezapewnienia przez pracodawcę warunków bezpiecznej i higienicznej pracy pozostaje równoznaczny z naruszeniem przez pracownika warunków bezpiecznej i higienicznej pracy w sytuacji, gdy wypadkowi uległa osoba samozatrudniona tj. będąca jednocześnie pracownikiem i pracodawcą?”;
2. „czy wyposażenie stanowiska pracy w maszynę nie spełniającą wymagań w zakresie bezpieczeństwa eksploatacji maszyn, zakupioną od profesjonalisty, jest równoznaczne z ponoszeniem wyłącznej winy za wypadek przy pracy z udziałem przedmiotowego urządzenia z rozumieniu art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w sytuacji, gdy odbywa się w ramach jednoosobowej działalności gospodarczej ubezpieczonego?”;
3. „czy można przypisać odpowiedzialność za wypadek przy pracy w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych osobie samozatrudnionej poprzez wykazanie, iż niewłaściwie zorganizowała sobie stanowisko pracy, na którym doszło do wypadku?”;
4. „czy dla oceny wyłączenia prawa do świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego (art. 21 ust. 1 ustawy wypadkowej) ma znaczenie, aby samozatrudniony ubezpieczony wykazał zarówno brak nienaruszenia przez niego przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia w chwili wypadku, jak również wcześniejsze spełnienie obowiązku zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy w zakładzie pracy?”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie orzeczenia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do tej przesłanki wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie

Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tych wymagań odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo określeniem „rażącego”, „ewidentnego”, „kwalifikowanego” lub „oczywistego”, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2014 r., LEX nr 1644571; z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, LEX nr 1511117; z dnia 11 kwietnia 2018 r., III UK 98/17, LEX nr 2497587).

Przywołane przez skarżącego argumenty wskazujące na błędną wykładnię art. 21 ust. 1 ustawy wypadkowej są lakoniczne a co do *meritum* sprawy, to wskazują one na „bezzasadnie zrównanie obowiązków pracownika i pracodawcy w sytuacji jednoosobowej działalności gospodarczej uznać należy za niedopuszczalne”.

Biorąc po uwagę postawione we wniosku pytania (w ramach istotnych zagadnień prawnych), to należy wnosić, że skarżący uważa, że był w jednej osobie pracownikiem i pracodawcą, skoro prowadził jednoosobową działalność gospodarczą. Pogląd ten jest oczywiście bezzasadny. Skarżący nie był ani pracownikiem, ani pracodawcą, lecz ubezpieczonym (art. 2 pkt 11 ustawy wypadkowej), czyli osobą prowadzącą jednoosobową działalność gospodarczą i z tego tytułu podlegał ubezpieczeniu wypadkowemu (art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 12 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1009 ze zm.)). Zatem w tym zakresie nie można uznać, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się także na naruszenie przepisów postępowania, ale nie wskazał przepisów, których miałyby to dotyczyć ani też nie uzasadnił tego stanowiska.

W związku z tym, że, jak wskazano wyżej, skarżący był osobą prowadzącą jednoosobową działalność gospodarczą, tj. pozarolniczą działalność (zob. art. 8 ust. 6 pkt 1 o systemie ubezpieczeń społecznych), a nie pracownikiem czy

pracodawcą, to w niniejszej sprawie nie występują przedstawiane zagadnienia prawne zakładające taką możliwość.

W tym kontekście podkreślić należy, że przez istotne zagadnienie prawne należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003).

Dodać też trzeba, że tak ujęte w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu wzajemnie się wykluczają (oczywista zasadność skargi z uwagi na naruszenie art. 21 ust. 1 ustawy wypadkowej i jednoczesny problem prawny związany z jego wykładnią). W orzecznictwie przyjęty jest pogląd, że nie można twierdzić, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (co ma miejsce wówczas, gdy stwierdzone naruszenia prawa są widoczne na pierwszy rzut oka, bez pogłębionej analizy prawnej) i że jednocześnie w sprawie występują poważne zagadnienia prawne, które wymagają zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie pogłębionej interpretacji niejasnych przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). To, co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi, nie może być jednocześnie ujmowane jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje

wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą podstawę przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2012 r., I UK 118/12, LEX nr 1675225). Zatem nie do pogodzenia z oczywistą zasadnością skargi jest formułowanie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, a także wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁹ oraz art. 108 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).